

відмінного від традиційного опису мови» [5]. Як справедливо стверджує В. Риков, корпус повинен «мати власну концепцію, бути чітко детермінованою щодо призначення, а фактичний матеріал повинен репрезентувати реальні тексти національної мови, враховуючи весь історичний період її існування, варіантність мовної реалізації, стилістичну диференціацію і теорію поширення» [6]. Отже, упровадження корпусних методик в українське термінознавство повинно обов'язково враховувати, що незалежно від типу здійснюваних корпусних досліджень, їхня якість залежатиме передовсім від коректності побудови самого термінокорпусу, яка має відповідати національній філологічній традиції.

Література

1. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику. – М., 2001.
2. Виноградов. В. «Чтение древнерусского текста и историко-этимологические каламбуры». // Вопросы языкознания. – 1968. – №1 – С. 19.
3. Демська-Кульчицька О. М. Основи національного корпусу української мови. – К., 2005.
4. Коссак О., Коруд О., Хвищун Л. Система комп'ютерної підтримки словникових баз даних СЛОВО // Проблеми українізації комп'ютерів. – К., 1993.
5. Мустайоки А., Копотов М. К вопросу о статусе эквивалентов слова типа потому что, в зависимости от, к сожалению // Вопросы языка. – 2004. – №3. – С. 88–107.
6. Рыков В. В. Корпус текстов как отражение состояния русского языка. – <http://gukov-cl.narod.ru>. – 2002.

*А. Кузнцова**

Інститут філології КНУ ім. Т. Шевченка (Київ)
УДК 161.2.81'373.322

ПАРАМЕТРИЗАЦІЯ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ НЕОЛЕКСЕМ У КОРПУСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

У статті аналізуються публіцистичні неолексеми з погляду їхньої параметризації. Так, проаналізовано корпус Частотного словника українського публіцистичного стилю, запропоновано етапи роботи зі створення словника неологізмів, визначено перспективи дослідження.

Характерною особливістю словникового складу української мови, як і будь-якої іншої, є його безперервний розвиток. Актуалізація в мові застарілих слів або значень, поява нових слів або розширення значень наявних слів спричиняється потребою людини називати нові предмети, явища, поняття, що з'являються у суспільно-економічному, політичному й культурному житті народу.

Пропонована робота присвячена дослідженню неолексем у публіцистичних текстах. Орієнтовані на пересічного читача, такі тексти є одним з найбільших джерел нових лексичних одиниць і саме в них ми маємо нагоду зафіксувати нові слова, які постійно виникають у мовленні. Але на сьогодні закономірності їх виникнення й функціонування ще не стали предметом фронтальних лінгвістичних досліджень.

Матеріалом нашого дослідження є корпус Частотного словника українського публіцистичного стилю – 2004, укладений студентами спеціалізації «Комп'ютерна лінгвістика». Лексичний склад словника групувався за рубриками: Політика (67 тис. слововживань), Суспільство (56 тис.), «Помаранчева революція» (54 тис.), Культура (46 тис.), Закон (29 тис.), Економіка (20 тис.), Спорт (12 тис.), Здоров'я (6 тис.), Релігія (6 тис.). Загальний обсяг вибірки становить 300 тис. слововживань. Словник укладений за матеріалами центральних та обласних газет «Українська Правда», «Україна молода», «Голос України», «Дзеркало тижня», «Наша Газета+», «Львівська газета», «Рівне вечірне», «ПРАВДА», «Критика», «Контекст», «Коментар», «Церква і молодь», виданих протягом кінця 2003 та всього 2004 року. Дослідження матеріалу словника має на меті створення параметризованого словника неологізмів, здійснення опису їх словотвірних особливостей і розподіл нової лексики за функціональними групами. Досягнути цієї мети можна завдяки вирішенню наступних завдань:

1. Створення корпусу текстів публіцистики, об'єднаних за хронологічним і тематичним принципом. Форма подачі – електронна. На цьому етапі ми отримуємо вже готовий матеріал, поділений у словнику за вищезгаданими рубриками і обмежений, відповідно, виданнями кінця 2003 та 2004 року.

* © А. Кузнцова, 2006

2. Автоматизовано добираються неологізми, які відмічаються відповідними маркерами.

3. Наступним кроком вручну відкидаються всі квазінеологізми або слова з помилками. На цьому етапі відбір неологізмів здійснюється за такими критеріями:

- відсутність слова у Великому зведеному орфографічному словнику української лексики;

- відсутність слова у 2-ому виданні ВТС СУМ (видавництво „Перун”) 2005 року;

- відсутність слова у словниках діалектів української мови;

- відсутність помилок у слові.

Але відсутність слова у зазначених словниках не була достатньою причиною для вміщення його у словник, деякі слова не добирались ще й у таких випадках:

- якщо це складні прикметники з першим компонентом числівником і опорним компонентом, що містить основу іменника на позначення одиниці виміру, наприклад: *тридцятисорокарічний, чотирьохсотграмовий, п'ятидесятидвохміліметровий* і т.ін.;

- якщо це складні прикметники, обидва компоненти яких утворені від назв країн, наприклад: *українсько-французький, візантійсько-російський, польсько-румунський*;

- прикметники, утворені від прізвищ пересічних громадян: *базилінський, брошковський, іванченківський*.

Усі вони утворені за одним словотвірним зразком, який допускає сотні й тисячі різних конкретних його реалізацій. Із цього випливає, що весь масив таких словоутворень не може й не повинен реєструватися.

4. Створення конкордансів (контекстів речень для однозначного тлумачення неологізмів). На цій стадії роботи ми також використовуємо ресурси Частотного словника, адже кожна реєстрова одиниця в ньому шляхом натиснення миші подає всі контексти вживання та відповідне джерело цитування.

5. Після відбору неологізмів укладається параметризований словник неолексем. Нові слова в ньому розподіляємо такими кроками:

- кожне слово ділимо на морфеми;

- визначаємо частину мови;

- записуємо морфемну формулу;

- подаємо мінімальну словотвірну пару, якщо слово є похідним;

- визначаємо мотивуючу основу слова;

- визначаємо словотвірний формант у похідному слові, за допомогою якого воно утворилось ;

- визначаємо спосіб словотвору кожної нової лексеми;

- визначаємо словотвірне значення, яке сформувалось на базі семантичних відношень між твірною базою і похідним словом;

- наступним пунктом подаємо контекст у якому зустрілась ця лексична одиниця;

- до слів подаємо дані про їхню частоту;

- останнє – відомості про джерело, з якого взято лексему.

Вже на цьому етапі роботи над словником можна зробити деякі висновки про словотвірні особливості неологізмів:

- найбільш продуктивною групою виявилися неолексеми, утворені способом суфіксації, зокрема іменники на позначення осіб (*кучманюїд, мажоритарник, оранжист, піарник, толкініст*) і абстрактних понять (*маскулінність, поліцистика, поттеріана, постіндустріальщина, дефініціоналізм*);

- друге місце за продуктивністю посідає група, утворена способом префіксації, зокрема такі лексеми, як *квазі-інавгурація, антивідмивальний, інтерконтинентальний, затусуватися, мегахіт, проєвропейський*;

- наступними за кількістю є слова-аббревіатури, що належать головно до лексики політико-економічної спрямованості (*адмінсправа, політреформа, політтехнолог, інвестфонд, спецрубрика, телемарафон, укрнет, гм-продукт*);

- далі йдуть неолексеми, утворені способами основоскладання і словоскладання, це такі слова, як *вузькосировинний, грантоїд, металодетектор, інтернет-агенство, кінопортал, конкурентноздатність*;

- наступною групою за ступенем продуктивності виявилися неологізми, утворені способом транслітерації, що свідчить про активний процес проникнення в українську мову слів іншомовного походження. Це такі лексеми, як *екзит-пол, бейдж, індастріал-фолк, лайт-бокс, меседж, реаліті-шоу, стем*;

- низькою кількістю характеризуються слова, що були створені префіксально-суфіксальним способом. Одиначними випадками представлені слова, що творились за допомогою постфіксації та усичення як засобу творення сучасного молодіжного сленгу (*синхрон, фест, відкат*).

6. Після завершення роботи над словником відбувається систематизація неологізмів за словотвірними типами й словотвірними категоріями. Дослідження неолексем публіцистики свідчить, що реєстрові одиниці словника були сформовані за допомогою традиційних способів словотвору.

7. Далі здійснюється поділ лексики на функціональні групи. У результаті аналізу неологізмів за семантико-стилістичними ознаками встановлено такі функціональні групи неолексем:

- жаргонна лексика (молодіжний жаргон, аргю): *намисто-фенечки, скарфер, толкініст, драйвово*.
- розмовна лексика: *кучміст, майданувати, наївняк, вернадка, попсовий*.
- професіоналізми й терміни: *реадмісія, екстермінація, міні-соціум, мікрорівень, термочутливий*.

За нашими підрахунками у корпусі із 300 тис. слововживань виявилось 475 неологізмів. Очевидно, далеко не всі вони можуть увійти до активного вжитку або закріпитись у мові. Найбільші шанси мають терміни, створені відповідно до найпродуктивніших словотвірних типів і за допомогою високопродуктивних засобів деривації (*іпотерапія, дактилокартотека, поліцистика, сателітарни*). Крім того, неологізм має бути однозначним і потенційно бути конститuentом широкого дериваційного гнізда.

Не претендують на закріплення передусім багатокомпонентні композити на зразок *фантастично-футуристичний, неймовірнорудноподраний* або *демократ-неоющенко*, а також деривати з яскраво вираженою експресією, наприклад *толкінутий, панкуючий, супермарафон*.

Матеріал цієї роботи цікавий для дослідження основних тенденцій словотвору української мови, функціонально-стилістичних розвідок, а також експлікації отриманих знань на теорію і практику лексикографії (створення тлумачних словників, словників неологізмів, термінологічних словників). Подібні дослідження корисні для простеження основних причин появи нових лексичних одиниць та їхньої перспективності у мовному вжитку.

Література

1. Берков. В. П., Павлов В. М. Новые слова? // Нове слова и словари новых слов. – Л., 1983.
2. Горпинич В. О. Словотвір і словотворення української мови. – К., 1995.
3. Корпусная лингвистика // Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику: учебное пособие. – М., 2001.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. – Т. 1. – К., 1973.
5. Ярцева Н. В. Неологизмы // Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990.

R. Garabik, Ph.D.*

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV (Bratislava, Slovakia) УДК 81'322

COMPUTER(IZED) LINGUISTIC RESOURCES AT THE Ľ. ŠTÚR INSTITUTE OF LINGUISTICS

Abstract. *Ľ. Štúr Institute of Linguistics, as the main linguistic institution in the Slovak Republic, publishes a lot of information either in the form of dictionaries, scientific publications or periodicals, targeted both to scientific community and general audience. With increasing amount of information produced, information retrieval and effective searching can be greatly assisted by organizing and indexing electronic versions of the documents. As a public service, the Institute offers some of the data to be accessed and searched on the Internet.*

Introduction

Ľ. Štúr Institute of Linguistics is the main linguistic institution in the Slovak Republic. Among its main areas of research and activities is the research of the contemporary Slovak language, Slovak dialectology, study of history of the Slovak language, and also connections

* © R. Garabik, 2006